

Professori Jyri Manninen, Itä-Suomen yliopisto (aikuiskasvatustiede): Aikuiskoulutukseen osallistuminen ja opiskelumotivaatio

Aikuiskoulutukseen osallistumista on tutkittu yli 40 vuotta. Selityksistä osallistumiselle ja osallistumattomuudelle on etsitty yksilöstä (motivaatio, aktiivinen elämäntapa) ja yhteiskunnasta (koulutuspolitiikka, työn monimutkaisuus, koulutustarjonta) ja näiden vuorovaikutuksesta (systeemimallit). Nykyymmärryksen mukaan aikuiskoulutukseen osallistumista selittävät kaikki edellä mainitut tekijät yhdessä (Boeren 2016; miesten ja naisten osallistumisen eroista ks. Laakkonen, Manninen & Kauppila 2017).

Myös elinikäiseen oppimiseen ja aikuisopiskeluun liittyvät mielikuvat vaikuttavat osallistumiseen ja tapaan, jolla aikuiset suhtautuvat esimerkiksi koulutusmarkkinointiin (Manninen 2004). Aikuiskoulutukseen osallistumattomilla ja vähemmän koulutetuilla esimerkiksi ”elinikäinen oppiminen” herättää negatiivisia mielikuvia. Jatkuvan oppimisen uudistuksessa olisi sen vuoksi hyvä välttää viestintää, joka luo eniten uudistuksen tarpeessa oleville mielikuvan ”jatkuvan **opiskelun** uudistuksesta”. Viestinnässä voi puhua vaikkapa ”osaamisen kehittämisestä”, jolla luodaan myönteisempiä mielikuvia (ammattiylypeys, osaamista arvostetaan enemmän kuin tutkintoja ja opiskelua).

Osallistumista selittävien mallien avulla voidaan kohdentaa toimenpiteitä haastavammille kohderyhmille. Suorittavaa työtä tekevien vähemmän koulutettujen osaamisen kehittämisen intoa lisää, jos työtehtävistä tehdään mielenkiintoisempia (esim. tehtäväkierto), tarjotaan etenemismahdollisuuksia työpaikalla ja huomioidaan mieluisimmat tavat oppia (kurssien sijasta työssä ja yhdessä oppimista; Manninen & Birke 2004). Työnantajan tarjoamaa koulutusta ei välttämättä edes nähdä osaamisen kehittämisen mahdollisuutena, vaan esim. palkintona tai vaihteluna (Carlen 1999).

Vapaa sivistystyö työelämähyötyjen tuottajana ja matalan kynnyksen opiskelumahdollisuutena

Harrastustavoitteisen, ei ammatillisen koulutuksen tuottamat työelämähyödyt

Suomessa on maailman paras ja laajin harrastustavoitteisen aikuisopiskelun mahdollisuuksia tarjoava järjestelmä eli vapaa sivistystyö. Vaikka kyseessä on ei-ammattillinen, harrastustavoitteinen opiskelu, tuottaa se tutkimusten mukaan myös merkittäviä työelämähyötyjä (Schuller & Desjardins 2010; Manninen & Meriläinen 2015; Manninen ym. 2019). Jatkuvan oppimisen kannalta tärkein on koulutususkon lisääntyminen (opiskelumotivaatio, luottamus omaan oppimiskykyyn). Lisäksi se tuottaa myös työssä hyödynnettävää uutta osaamista (kärjessä kielitaito ja tvt-osaaminen) ja tukee työssä jaksamista ja hyvinvointia.

Matalan kynnyksen ponnahduslauta

Vst-opintojen erityisluonne tekee niistä tärkeitä erityisesti vähemmän koulutuille aikuisille ja koulupudokkaille, joilla voi olla virheitä korostavan koulun arviointikulttuurin takia huonoja opiskelukokemuksia (negatiiviset ”opiskelu- ja arviointiurat”; Ecclestone & Pryor 2003).

Harrastustavoitteisissa opinnoissa saatavat pienet onnistumisen kokemukset ja rento palaute kouluttajalta ja ryhmältä noudattaa vahvuuksia tukevan arvioinnin periaatteita. Ei opiskella ja arvioida tuloksia ”hampaat

irvessä”. Vst-opiskelulla on näin mahdollisuus palauttaa usko omaan osaamiseen ja lisätä opiskelumotivaatiota. Tanskassa käytetään tämän vuoksi kansanopistoja koulupudokkaiden tukemiseen.

Vähäisempää sitoutumista vaativa vst-opiskelu tarjoaa matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuden erityisesti matalamman koulutustason omaaville, joilla ei ole motivaatiota hakeutua pidempikestoiseen koulutukseen, saati samanlaisia mahdollisuuksia saada työnantajan kustantamaa työhön liittyvää koulutusta. Ei-ammattillisen koulutuksen tärkeys on siksi nostettu esiin myös EU:n tasolla (Eurydice 2017; Manninen 2017), samaten Unescon GRALE-raportit nro 3 ja kohta julkaistava nro 4 ovat ottaneet sen huomioon. Vst voisi siten toimia OECD:n työn alla olevassa maaraportissa (2019) ehdotettujen ammatillisten kokeilukurssien (taster courses) rinnalla tehokkaana, edullisena ja jo olemassa olevana vaihtoehtona.

Lähteet

Carlen, M. 1999. Kunskaplyft eller avbrytarbänk? Möten med industriarbetare om utbildning för arbetet. Doctoral dissertation. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Boeren, E. (2016). Lifelong learning participation in a changing policy context: An interdisciplinary theory. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Ecclestone, K. & Pryor, J. (2003). ‘Learning careers’ or ‘assessment careers’? The impact of assessment systems on learning. *British Educational Research Journal* 29 (4), 471–488.

Eurydice (2015). *Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Laakkonen, E., Manninen, J. & Kauppila, J. (2017). Nuoret aikuiset naiset elinikäisinä oppijoina. *Aikuiskasvatus* 1/2017, 4-18.

Manninen, J. (2004). Mielikuvat ohjaavat aikuisten osallistumista koulutukseen. *Aikuiskasvatus* 3/2004.

Manninen, J. (2017). Empirical and genealogical analysis of non-vocational adult education in Europe. *International Review of Education*, 63(3), 319-340. DOI 10.1007/s11159-017-9638-1.

Manninen, J. & Birke, B. 2005 (eds.) *Lifelong Learning and European reality - learning motivation of lower qualified workers. Qualitative study in eight European countries*. Vienna: LLL-motivation project report.

Manninen, J., Karttunen, A., Meriläinen, M., Jetsu, A. & Vartiainen, A.-K. (2019). Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. *Kunnallisan kehittämissäätö* Julkaisu 23.

Manninen, J. & Meriläinen, M. (2015). Monimenetelmällinen näkökulma omaehtoisen opiskelun hyötyihin. *Aikuiskasvatus* 2/2015.

Schuller, T. & Desjardins, R. (2010): The wider benefits of adult education. In *International Encyclopedia of Education* (pp. 229-233) Oxford.